

יום	יום להורש	יום מוהר"ן	ליקוטי הלכות	מסנה ברורה	השפכות הנפש	שולחן ערוך
שבת	כ"ט	נז.	י	חורה	קעה קט	שם"ב: א-ב
א	ל'	נז:	יא	קעא:	קעז קעח	שם"ב: ג-ד
ב	א'	נח.	יב	קעב:	קעט קפ	שם"ב: ה-ו
ג	ב'	נח:	יג	קעג:	קפא קפב	שם"ב: ז-ח
ד	ג'	נט.	יד	קעג:	קפג קפד	שם"ב: ט-י
ה	ד'	נט:	טו	קעג:	קפה קפו	שם"ב: יא-יב
ו	ה'	ס.	טז	חורה	קפו קפח	שם"ב: יג-יד

בקרני אור

יו"ל ע"י קהילת חסידי ברסלב
בנשיאות הגה"צ רבי יעקב מאיר שכתער שליט"א

489 | פרשת בראשית | כ"ט תשרי תשפ"ו

דבר המערכת

גליונות שלמים לא יוכלו לבטאות את רחשי התורה וההווה לה' על כל החסדים שהקיפו אותנו בזמני שמחתנו בחג הסוכות ובשמחת תורה, אשרי עין ראתה כל אלה בדיצת קהלנו, הן בבתי המדרשות דקהילתנו בעיה"ק ובבית שמש, ברוממות התפילות ושמחות בית השואבה, והן בשמחה המרכזית בהתאספות כל בני הקהילה הקטנים עם הגדולים בהילולת רבינו הקדוש בסוכה הענקית בעיה"ק ירושלים, שם זכו לשמוע דיבורים נלהבים מפי משפיעים וראשי החבורות, כאשר בנוסף לשמחת ההילולא נוספה שמחת סיום 'מסכת חולין' וסיום כרך ראשון ב'ליקוטי הלכות'.

דברים נלהבים נשמעו מפי הגה"ח רבי יעקב שלמה מוזסון שליט"א על יקרת התמדת התורה ומעלתה, ועל כך שדוקא בהתקרבותו לרבינו הקדוש קיבלה התמדת התורה יתר עוז ותוקף בשמחה ולהב קודש. כמו כן נשמעו דבריו הבהירים של הגה"ח רבי משה קרמר שליט"א על יקרת מעלת השמחה בחג שביכולתה להשפיע על כל השנה כולה.

מה נהדר היה המחזה כאשר הלבבות נשאו את הרגליים באמונת חכמים טהורה ובשמחת יהדותנו שעות ארוכות, בתודה וקול זמרה על גודל אושרנו ועוצם זכיינתנו.

הוויה מיוחדת לה' ית' שברוב חסדו לא עזבנו, וגם בפרוס החג הזה חולקו על ידי מנהלי מוסדותינו המסורים, בשר ויין ועוד לצרכי החג. ובהכרת תודה להני שלוחי דרחמנא ושלוחי דידן הנושאים בעול המוסדות, על כל פועל המסור בלב ונפש בכל עת לטובת הכלל והפרט, זכרה להם אלוקי לטובה.

תקוותנו שהארת הפנים בירח האיתנים תלווה אותנו לכל ימות השנה ביתר שאת וביתר עוז, להתחדש בתורה ועבודת ה' ובקיום עצת צדיק לטוב לנו לנצח.

העורכים

פניני אור

אמרות טהורות מרביה"ק ותלמידיו

"ובישועת ה' נִפְלְאוּתֵינוּ הַעֲצוּמִים שֶׁמִּחֲנוּ תְהִלָּה לְאֵל בְּסַעֲדָה שְׁלִישִׁית [של שַׁבָּת בְּרָאשִׁית], וְלִבֵּי נְשֵׂאֵי אֶתְרֵי גְלִי בְּהִיאָה רוּחָא דְנִשְׁבִּיב וְכו', וְנִקְדְּתֵי הַרְבֵּה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, מֵהַ שֶׁבְּשִׁמְחַת תּוֹרָה לֹא זָכִיתִי לָקֶה!"

(עלים לתרופה)

והעמידן על אחת

לכאורה כבר יודע מינקותו, שה' ברא את העולם ואת כל אשר בו. אין בכך לכאורה כל חידוש, אבל לא לחינם העמידו את הדברים הללו בתחילת התורה, לפי שהם יסוד כל התורה כולה. "בא חבוקק והעמידן על אחת וצדיק באמונתו יחיה" (מכות כד.).

בפרשה זאת אין מסופר רק מה שאירע בתחילת שית אלפי שנים, אלא מה שנעשה היום ובכל יום בכל עת ובכל רגע ובכל שעה. התחדשות מעשה בראשית היא יסוד האמונה של השגחה פרטית, העולם לא נמסר לאף אחד, הוא מונגה ונברא מחדש בכל רגע ורגע ממש בדבר ה' ובהשגחתו המלאה על כל הנעשה בה, הוא היועד והמחיה כל עשב וכל רמש באדמה, הוא הנותן כח והוא המשגיח על כל תנועה ותנועה במחשבה דבור ומעשה של כל נברא באדם ובבהמה בדומם בצומח בחי ובמדבר.

וכך מלמדנו רבי נתן (בליקוטי הלכות משא ומתן ד, ז): "עיקר קבלת התורה תלויה באמונת והשגחה פרטית, שאז ישיך מצוה ועבירה שכן ועונש, כי אין דבר נעלם ממנו ואין נסתר ממגד עיניו, אבל הכופר בהשגחה ח"ו, הוא כופר בכל התורה כולה".

והוא מוסיף ומאיר עינינו, שלכך פותחת התורה במילה 'בראשית' לעורר לבנו על כך שיסוד הכל הוא אמונת ההשגחה הזאת, וכלשון זהבו שם: "ועל כן כל התורה הוא בחינת עיניים, בחינת 'בראשית' שהוא התחלת התורה". בראשית נוטריקון 'ראשי' 'בת' ומבואר בזוהר הקדוש שמרמז על שלושת גווני העין ובבת העין שבאמצע, שהם כל כח הראיה שבעין - "כי עיקר כלליות התורה הוא בחינת עיניים, בחינת ראייה והשגחה, דהיינו שאנו מאמינים בהשגחתו בפרטיות, שהוא יתברך צופה ומביט ורואה ומשגיח תמיד על כל דבר ודבר בפרט. כי אף על פי שהוא יתברך יושב בשמים ומרום ומנושא מאד מאד מאתנו, אף על פי כן הוא יתברך בעצמו משגיח בהשגחה פרטית על כל דבר שבעולם עד תכלית נקודת המרכז של עולם הגשמי וכל אשר בו, וזהו עיקר כלליות התורה".

כמוכן, כולנו מאמינים בני מאמינים ביסוד הדברים, אבל עלינו להתחדש בהקמת וביסוס יסוד אמונה עצום זה, אסור לתת למחשבות החולפות במח לשקוע ב'טבע', האדם מאשים את פלוני וכועס על אלמוני שעשו לו וגרמו לו, הוא פוחד מזה ובוטח על זה, מקנא לזה ומחנף לזה, והכל מתוך חשבונות של 'טבע', מבלי להבין שכל אלו פוגעים בסתר ביסוד כל האמונה שממנה תוצאות היראה והאהבה וכל כוחות קיום התורה.

בפרשתנו אנו לומדים על החטא הראשון - חטא עץ הדעת - שורש כל החטאים, ששורשו גם כן בנטיה דקה מאמונת ההשגחה לכפירת ה'טבע' וכמובא (שם, נטילת ידים שחרית ב-טו): "כי אדם הראשון פגם באכילת עץ הדעת טוב ורע וזהו בחינת חכמת הטבע פגם הדעת דקדושה, שהוא בחינת השגחה".

המשך בעמוד ד'

עצוב לו בלב, כל כך קיווה לקבל את עזרת חברו במצבו הדחוק, תלה תקוות שהלה יענה לו ברצון ובשמחה ולבסוף סירב. 'למה אני כזה 'שליימזל' ולא יוצלח, למה אחרים מסתדרים כל כך יפה ואני נשאר תקוע'...

קשה לו להבין מה יום מיומיו, אמש קיבלוהו בבית בסבר פנים יפות, הכל הלך כל כך חלק, ופתאום ללא שום סיבה נהפך הגלגל, רוגז וכעס, טענות ומענות, מר לו על רוע מזלו...

מחשבות כאלו וכיוצא בהן חולפות במח האדם לרבבותיהן מדי יום ביומו מבלי שיתן את הדעת עליהן מדי הרבה. כאן מזדמן לו צער מסויים, והמחשבה חולפת ומהרהרת על 'מזלו' שהזמין לו את הכאב הזה, וכאן מזדמנת לו הרחבה מסויימת ברוחניות ובגשמיות, והמחשבה רצה ונהנית על המקרה הטוב שאירע לו וממשיכה הלאה.

מרוצת המחשבה שקועה המון ב'טבע'. האדם חש שקרה מקרה, הוא אינו משייך את מה שאירע עמו - לטוב או למוטב - לבורא הגדול והנשגב שדיבר עמו ופנה אליו ברגע זה. לא שח"ו כופרים באמונה ובהשגחה פרטית, אבל גם לא מחיים את האמונה הפשוטה הזאת. מתרגלים ל"טבע" שיפרש את המאורע וממשיכים למחשבה הבאה.

עלינו להבין, שכאן ודוקא כאן, במקום הזה שנראה כאילו הוא נמצא בשולי חיינו, במחשבות הללו שחולפים בנו רק כ'בדרך אגב', נטושה מערכה עצומה וגורלית על כל יסוד קיום התורה שלנו.

רבינו הקדוש כבר עורר אותנו בדברו פעם אחת עם אנשי מאמונה, כאשר "ענה ואמר: אצל העולם אמונה הוא דבר קטן, ואצלי אמונה הוא דבר גדול מאד. ועיקר האמונה היא בלי שום חכמות וחקירות כלל, רק בפשיטות גמור כמו שהנשים וההמון עם הכשרים מאמינים" (שיחות הר"ן, לג.).

למה זה האמונה היא אצל העולם דבר קטן? וכי אין הם מכירים בכך שהכופר ר"ל בתורה ובמציאותו יתברך התנתק משורש חייו? - אלא שמרוב רגילות נדמה לאדם שהוא דבר פשוט שכבר קנוי אצלו ושאין צורך להשקיע בשינוי וחיידוש אמונה זו.

אבל היצר בערמתו יודע שהאמונה היא יסוד הכל, ועל כן הוא שולח את חיצו ה'טבע' בהשקט ובסתור, מבלי שיתנו על כך את הדעת. עוד מקרה ועוד מאורע, שהאדם מפרש זאת על פי טבע המורגל אצלו, ולאט לאט הולכת ודועכת תבערת התחדשות אמונת ההשגחה פרטית. עד שאין חשים כלל שחותרים תחת היסודות שעליהם עומד הבנין כולו.

'בראשית'. התחלת התורה מלמדת אותנו שוב את מה שכל ילד

לתגובות והערות
3323796@gmail.com
ניתן לקבל את הגיליון באימייל מידי שבוע

הדל"נ 5:38 • נץ החמה 6:37 • סוויק"ש 8:46
צאת השבת 6:49 • צאה"ש לר"ת 7:29

האור הגדול שבעבודות הפשוטות!

אחד והנשים בחדר אחר, ואנשי שלומנו דברו ביניהם איזה זמן, וסברו הנשים שכבר בירכו אנשי שלומנו ברכת המזון. ואמרה להם אדל שעוד לא בירכו ברכת המזון, 'ווארום מיין טאטינס לייט אז זיי בענטשין הערט מען' [כי אנשיו של אבי, כשהם מברכים - שומעים]. ותיכף נשמע כמו רעש מאנשי שלומנו קול הברכת המזון וכי' (אבניה ברזל, שיחות וסיפורים מרבי"ל, מז).

וכך גם אצל אנ"ש שבדורות האחרונים, כמסופר: "מברכים היו ברכת המזון בהתלהבות כזו, עד שארץ להם זמן ברכת המזון יותר מעצם הסעודה" (שיש"ק ד, רא).

ולא רק הגדולים והמיוחדים שבאנ"ש, אלא גם הפשוטים ביותר שבין אנ"ש היו מתנהגים בתמימות ומברכים במתינות וכוונה. ואפילו אלו שעבדו לפרנסתם, וישבו במקום עבודתם, לא נחפזו בברכותיהם, וכמסופר לדוגמא:

"בא פעם רבי לוי יצחק ז"ל אל רבי הירש לייב בנו של רבי איזיק קראסינסקי ז"ל, למקום עבודתו שעבד כפקיד בבנק לבקש ממנו איזה טובה, ומצא את הדלפק שלו נעול, כששאל עליו אצל שאר הפקידים ענו לו: אם הדלפק שלו נעול בוודאי מברך הוא כעת ברכת המזון! כי היה מברך ככוונה ובמתינות ואינו רוצה שיפריעהו מאן-דהוא, ומשום כך נועל את הדלפק" (שיש"ק ה, שענו).

וכל זה מחמת תמימותם ופשיטותם, אשר לא זלזלו בעבודות הפשוטות והיומיומיות, אלא ידעו שזה עיקר היהדות. "כי עיקר היהדות הוא בפשיטות ובתמימות גמור, בלי שום חכמות, כמבואר אצלנו כבר כמה פעמים" (ליקוטי מוהר"ן תניינא, קד).

בחדותא דליבא" (פלא יועץ, ערך ברכות). והנה, אף שבני העולם אינם מייחסים חשיבות מיוחדת לברכת "אשר יצר" הפשוטה, הרי שרבינו עשה ממנה 'עסק' שלם... וכמסופר:

"בעת שהיה מוהרנ"ת יתום אחרי אמו, שאל את רבינו ז"ל במה יוכל לעשות טובה לאמו, והשיב לו: "דו זאלסט מאכין אשר יצר ערינסט" [תברך 'אשר יצר' ברצינות / ככוונה ויראת שמים] (אבניה ברזל, שיחות וסיפורים מוהרנ"ת, נז). "ואמר אנ"ש על זה שכוונת רבינו ז"ל היה ללמדנו שאין צריך דייקא לעשות עבודות גדולות לטובת הנפטר, אלא אפילו עבודות פשוטות כגון ברכת 'אשר יצר' שרגילים בזה כמה פעמים בכל יום וכבר נעשה מצות אנשים מלומדה, וכן כל דבר שבקדושה שעושים אותו באמת ובכוונת הלב, הרי נשמת הנפטר נתעלה מזה ותהא צרורה בצרור החיים" (אוצר נחמני, קעא).

ואכן, ברכת ה"אשר יצר" הפשוטה והיומיומית של מוהרנ"ת - לא רק ביום היארצייט של אמו - הייתה ברשפי אש שלהבת, וכפי שנזכר תוך כדי הסיפור על מה שנפגש מוהרנ"ת עם המשכיל יצחק בער לוינזון שר", שמסופר שהמשכיל "שאל אותו: אם הרמב"ם היה חרד או חפשי? וענה לו: 'אני אומר: חסיד, חרד גדול, והיה מקיים כל דברי חז"ל באמונה גדולה'. ומוהרנ"ת אמר אז 'אשר יצר', ואמר שבזה ההתלהבות אמר הרמב"ם 'אשר יצר'..." (כתבי רבי שמואל הורוויץ זצ"ל).

וכך גם כל שאר הברכות הפשוטות והיומיומיות, היו נאמרות ע"י אנשי רבינו בהתלהבות והתעוררות. וכמסופר לדוגמא על אודות 'ברכת המזון' של אנ"ש:

"פעם אחת היה סעודה אצל מרת אדל בת רבנו ז"ל באומן, שבאו אליה הגבירות מהעיר, וישבו כנהוג הגבירים בחדר

זה כלל גדול: האדם יכול לזכות להתקרבות נפלאה להשם יתברך גם ע"י העבודות הפשוטות ביותר!

כל מה שהאדם נצרך לעשות עבודות קשות וגדולות, ורק אז הוא מרגיש חיות והתקרבות לה', מה שאינו מרגיש כזאת בעבודות פשוטות וקטנות - הוא רק מחמת שאינו עושה אותם מתוך אמונה שלמה. אבל כשיעשה אותם באמונה ובתמימות, יוכל להתקרב בהתקרבות גדולה להשם יתברך אף ע"י עבודות פשוטות וקטנות מאד.

וכדברי רבינו בליקוטי מוהר"ן, שאמר: "דע, שעל-ידי שהעולם הם מקטני אמונה, על-כן הם צריכים לתענית, דהיינו עבודות קשות. כי בוודאי ידוע, שאפשר לעבוד השם יתברך בכל דבר, כי אין הקדוש-ברוך-הוא בא בטרוניא עם בריותיו" (ליקוטי מוהר"ן תניינא, פו. עיי"ש באריכות).

ניקח לדוגמא עבודה פשוטה וקטנה, אשר מרוב קטנותה ופשיטותה אינה נחשבת בעיני העולם כ"כ, הלא היא: אמירת ברכות ככוונה!

ברכת "אשר יצר" או שאר ברכות הנהגין השגורות על לשוננו, נאמרות פעמים רבות, גם על ידי בני תורה וחכמים דקדושה, בחיפזון וחסר כוונה. "ויש רבים שסוברים שמברכים, אבל ברכתם פסולה מחמת שמדלגים כמה תיבות ואותיות. ושתים רעות עושים: שנהגים בלא ברכה, ומזכירים השם לבטלה. וזה פרי המהירות אשר היא רעה חולה, שאפילו שיאמר הברכה כולה, כדי בזיון וקצף לברך למלך הכבוד ברכה חטופה. אין זה מברך אלא מנאץ. אשרי איש ירא את ה', יקבל עליו בכל תוקף וישתדל ברוב עוז ותעצומות לברך כל ברכתיו בקול רם, אות באות, תיבה בתיבה, ברעותא

פניני התחזקות והתעוררות שנערכו ונעבדו מתוך אצירת שידותיו של הגרי"ם שכתער שליט"א

שביבי אור

חיזוק והדרכה בלימוד התורה

רבה כזו, שיש להנפש אהבה לכל ידיעה בהתורה מאיזה ענין שיהיה.

ומה שמוזכר מרבינו הק' שאי אפשר שיהיה לאדם "צלם אלקים" עד שיגמור ש"ס - אין הצלם אלקים בא בשורה האחרונה של הש"ס אלא כל עמוד גמרא שלומדים ונעשים בקי בזה, שורה על האדם חלק מצלם אלקים, אלא שבשלימות שורה עליו בגמרו את כל הש"ס,

תשתדל ללמוד השיעור הבא לפני שהמגיד-שיעור מלמד. כי בכלל אם אתה רוצה שתהיה לך חיות בלימוד, ראש וראשון תהיה לך ההכנה כדי להיכנס לשיעור כבדוק ומנוסה, שזה נותן לבחור חיות יומי, ע"י שהיה לבו פתוח בעת שמיעת השיעור ומה תפסיד.

ומוהרנ"ת היה אומר על "לעולם ישלים אדם פרשיותיו עם הציבור" (ברכות ח ע"ה) - היינו כשהאדם מציל ומשלים את עצמו, בינתיים יציל וישלים עוד אחד עמו אם יוכל. וגם יהיה לך שכר בצד, כדי שיהיה להדבר הזה קיום.

אחד סיפר לי על אחד מגדולי דורנו שהתחיל להיות מתמיד בהיותו בן תשע עשרה בערך, והיה אז בודד ומבודד, שלא היה לו אז חבר דוגמתו מפני שהתחיל במאוחר, והיום הוא בקי בכל חדרי תורה וכל ההלכות ברורין לו ומשנתו סדורה. כתבתי לך את זה לחיזוק, ולכן אל תתחשב עם מה שחסר לך בישיבה הקטנה הזו, כי כתרה של תורה מונחת וכל הרוצה יזכה בו, ואין דבר עומד מפני הרצון.

(אוסף מכתבים מכתב ק"ט)

הפרי בלי לשבר תחילה הדמיונות והמניעות הקודמות לפרי.

אבל זאת לדעת שאין לך דבר שִׁמְכָשֶׁם את החיים כמו התורה הק', וממש פשוטה כמשמעה בגשמיות וברוחניות, ובפרט בשנים כגילך, שלא תוכל לבוא לזה שנשמתך תשלט על החומר אלא בהתמדת הלימוד כמה שנים בהתמדה, ו"בראתי יצר הרע בראית תורה תבלין" - כך העיד הבורא שברא את היצר הרע.

וכל מעט ליקוטי תפילות או שמות הצדיקים או שיחה עם קונו ית' אפילו רבע שעה, תרגיש בזה 'טעם יהודי' אחר התמדה ושקידה על התורה המסורה לנו מסיני.

ואם בכל זאת, אחר ההתעוררות ולימוד כראוי אם נופלים קצת או הרבה, כדאי להתחזק על הישועות הגשמיות שיהי' לך מזה - "אבי נישט אראפ פאלן" העיקר לא ליפול לגמרי, ולהמשיך ללמוד, וע"ז אמרו "מתוך שלא לשמה בא לשמה" (פסחים ג ע"ב).

בכל שורה - עוד צלם אלקים!

צריכים לדעת שע"י יגיעת התורה ממרקינ ומצחצחין את הנשמה, ומרפאין אותה כמש"כ בלק"מ (סי ע"ד) ע"ש. ולכן אין צריכים ליפול אם הולך קשה, כי זה תיקון מיוחד להנשמה, שצריכין לייגעות בתורה עד שתאיר לו התורה (כמובא בתורה הנ"ל שתורה נקראת אור, והיא מאירה את החושך). ורבינו בספר המידות כותב: "כל ידיעה במשפטי התורה, הן מצוות שבין אדם לחבירו הן מצוות שבין אדם לקונו, הידיעה הזאת בעצמה היא הצלחת הנפש". וע"י יגיעת התורה מגיעין בסוף לאהבה

מגן מפני סכנות הדרך

מובא מהגרי"א מוויילנא זי"ע על הגמרא (ב"ב נ"ה) "בראש כל אסון אנא חמר", והפירוש הפשוט הוא: בראש כל הרפואות אני שותה יין. ומבאר ע"פ סוד, שראש כל רפואת הנפש הוא לעסוק בינה של תורה, כמו שמפרש רש"י עה"פ "הביאני אֶל בית ה'יין" שזה מרמז על התוה"ק, והנה יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ומבקש להמיתו, ואלמלא הקב"ה עוזרו אינו יכול לו. והעצה על זה שהשי"ת יעזור לו הוא ע"י עסק התורה (זה ראיתי מהגאון ר' דוד ינגרייז צ"ל). כלומר, שאי אפשר לזכות שהנשמה הקדושה והדעת הק' שיש לאיש הישראלי ירכבו וישלטו על החומר המגושם והמזוהם של הגוף אלא ע"י מזונא דנשמתא, שהיא התורה הקדושה.

טעם יהודי..

וע"י התמדת הלימוד רואים ממש איך שמתחיל לבוא אל האדם כל מיני הצלחות ברוחניות וגשמיות. כי כל מה שעושים בעבודת השי"ת, אם זה בלי לימוד התורה, כמעט שאין רואים בזה שום הצלחה, וכל זה הוא מעלבונה של תורה. וע"י התמדה ושקידה על התורה, כל מה שעושים אחר כך מעט בעבודת ה', ממשמשים ממש בידים את התועלת הפלא ופלא.

ואם ש"כל ההתחלות קשות" כמובא מרבינו (לק"מ תנינא סי' מ"ח) שבתחילת ההתקרבות מראין לאדם התרחקות, ע"כ. ויתכן שדוקא ביום שתתחיל להתמיד בתורה יתכן שידמין לך שתקבל תוכחה מאחד ממנהלי הישיבה על לא דבר, וכדומה עוד מקרים כאלו - אין אלו מקרים, אלא שאי אפשר לגשת אל

טיפול בפצעים בשבת

הטיפול בפצעים בשבת כרוך בהרבה איסורי תורה ואיסורי דרבנן, ויתכן שטיפול אחד אפשר לעבור על כמה וכמה איסורים, נפרט כאן לפי סדר הלי"ט מלאכות מהם האיסורים המצויים בהם, ואחר כך נציין באיזה אופנים אפשר להקל מחמת צער וחול.

טוחן: חז"ל אסרו להשתמש בסממני רפואה בשבת לרפאות מיוחדים, מחשש שמא מתוך שהאדם בזה לרפואה יבוא לידי שחיקת סממנים ויעבור על מלאכת טוחן. ולכן כל פצע שהיא בגדר מיחוש או מקצת חולי אסור לטפל בו עם סממני רפואה (סי' שכח ס"א). והנה דרגא ד' הו' דלהלן בסוף המאמר, דאילו בדרגא א' ב' וג' מקילים באיסור דרבנן. - אך אין איסור לשים פלסטר או בגד לשמור מקום הפצע (שו"ע שם ס"ג כד), וכן אין איסור לשים משחה המועיל לעצירת הדם (שם ס"ט), או חומר חיסוי לנקות הכלכות שעל הפצע (שם ס"ח) שכל אלו אינם באים לרפאות הפצע.

לש: באופן שמותר להשתמש סממני רפואה בשביל הפצע והמשחה אינה מוכנה וצריכים לתת מים לתוך אבקה או משחה כדי שיוכלו להשתמש בה, יש להזהר מאיסור לש, שהמערב אבקה עם מים ונוצר מזה כמין עיסה עלול לעבור על מלאכת לש מן התורה, ורק עם מערב הרבה מים לתוך אבקה מועטת עד שנשפך כמים אינו עובר (סי' שכא ס"ט וסי' שמ ס"ב).

גוזז: יש להזהר בשעת ניקוי הפצע שלא להסיר השערות שמסביב משום איסור גוזז (סי' שם ס"א). וכן אסור להסיר העורות התלולים בצדדי הפצע משום גוזז (סי' שכח ס"א). ודבר זה אינו אסור אלא מדרבנן, שהיא מלאכה שאינה צריכה לגופה שאין לו צורך בשיעור ובעורות התלולים רק לפנות מקום הפצע (יעו' ביה"ט סי' ש"ט ד"ה חייב. ולכן במקרה שמקילים באיסורי דרבנן יש להקל בזה). - כמו כן יש להזהר

מי שרוצה להסיר פלסטר הדבוק בגוף, שאם הוא דבוק על מקום השערות לא יסירנה עם השערות משום איסור גוזז (ובמקום צער יש לדון דהוי מלאכה שאצ"ל כלאחי" ופס"ד דלא נח"ל, עי' ש"כ פ"ה הע' עח בשם הגרש"א ז"ל). - אמנם מותר להוריד הגלד שהצטבר מליחה ודם ודבוק על הפצע ואין בזה איסור גוזז (סי' שכח ס"ב).

מלבן - סחיטה: אין להרטיב ספוג במים או באלכוהול כדי לנקות בו את הפצע משום איסור סחיטה, רק ישפוך מים או חומר חיסוי אחר על הפצע ויגבנו (סי' שכח ס"ב ומשנ"ב ס"ק עה).

צובע: כשיש דם על הפצע יש ליזהר שלא לנקות הפצע בעזרת מגבת או בגד שהוא בר-שימוש משום איסור צובע, ויש להשתמש עם נייר הנזרק לאחר השימוש (סי' שכח ס"ב וסי' שג משנ"ב ס"ק עט שווע"ר סי' שב בקר"א). אמנם כשאין ברירה אחרת אפשר להקל משום שהיא דרך ליכלול (משנ"ב סי' שכח ס"ק נט).

פוצע: לפעמים כשנוטלים תחבושת בשביל להניח על הפצע יש חוטי"ן שנמשכים ממנה, והמסיר אותם חוטים חייב משום 'מלאכת פוצע' (ח"י אדם כלל כה דין ז).

קושר: יש להזהר כששמים תחבושת על הפצע שלא לקשור את התחבושת אם הוא קשר שאינו עשוי להתיר בתוך מעט לעת, רק יש לעשות עניבה (משנ"ב סי' שכח ס"ק פג). ובמקום שיש צורך גמור בזה אפשר להקל אם הקשר אינו עשוי להתיר תוך ז' ימים (סי' ש"ז בביה"ט ס"ד ד"ה שאינם). - כמו כן יש להזהר במקרה שהוצרכו לתפור פצע פתוח משום סכנה שלא להוסיף בסיום התפירה קשרים על חוטי התפירה יותר ממה שנצרך משום חיוב קושר, ויש בזה איסור תורה.

תופר: יש איסור תורה לתפור גוף האדם, ולכן פצע פתוח שצריכים לתפור אין להקל לתפור רק כשימלאו התנאים המבוארים לפי הדרגות להלן (כ"מ בס' שכח ס"ז ש"כ פ"ה הע' סו). ואין לתפור כדי למנוע צלקת רק במקום כבוד הבריות ממש על ידי גוי. - כמו כן יש איסור תופר אם מדביקים תחבושת או גזה על הפלסטר מבפנים. - אבל אין איסור להדביק פלסטר על גוף האדם כיון שאינו מתבטל אליו ואינו מתאחה כלל וניכר שעתיד ליטול משם, אלא שיש להזהר שיודבק הפלסטר כולו על הגוף ולא יסובב הפלסטר באופן שיודבק קצתו על קצתו ויעו' ש"כ שם, וכ"נ פשוט).

קורע: אם רוצים להסיר פלסטר מהגוף אין לקרעו לחתיכות משום קורע, וכן אין להוריד התחבושת הדבוק על הפלסטר משום קורע. - אבל מותר להסיר הפלסטר מהגוף, וכן מותר להסיר הדבק שדבוק על פלסטר חדש מבפנים, מכיון שהיא דבק קל העשוי מלכתחילה להינטל (יעו' סי' ש"ז ויעו' ש"כ שם הע' ע' שהחמיר בזה).

שוחט - חובל: יש להזהר שלא ללחוץ על הפצע משום איסור חובל שמוציא דם טרי, ולכן אין לגרד שם, ואין להדק עליו פלסטר או תחבושת כשהדבר יגרם להוצאת דם (סי' שכח משנ"ב ס"ז צ). וכן אין לשים משחה שיש בה טבע למשוך דם. וכל זה אסור מדרבנן שהיא מלאכה שאינה צריכה לגוף הדם. - אמנם הקילו חז"ל שמותר להוציא קוץ במחט לפי שמצטער מאוד עם הקוץ מכיון שעוסק בהוצאת הקוץ ולא בדחיקת הפצע, רק שיהיה כמה שאפשר שלא להוציא דם בחינם (שם ס"ק פח).

ממחק - ממרחה: אסור למרוח משחה על תחבושת משום מלאכת ממרח, והממרח ומחלק משחה על תחבושת חייב מן התורה. ולא עוד אלא שחז"ל אסרו לשים תחבושת חדשה עם משחה בשבת גם אם כבר הוכנה מאתמול, ורק אם היה מונחת התחבושת על הגוף מערב שבת ולא נפלה על גבי קרקע ממש מותר להחזיר אותה תחבושת (סי' שכח ס"ה). ובחולאים שהתירו איסורי דרבנן יש להקל להניח פלסטר ממשוך עליו משחה, אבל לא למרוח על הפלסטר שזה כרוך באיסור תורה. - כמו כן אין למרוח על הגוף שום משחה משום איסור ממרח, ובאופנים שמותר לקחת סממני רפואה יש להוציא המשחה מהשפופרת הישר על הפצע, ואפשר לשים על זה הפלסטר (חזו"ט סי' נב ס"ק טז).

מחתך: יש להזהר שלא לחתך תחבושת או

אופן קריאת שמו"ת

המשנה ברורה (סי' רפה ס"ק ב) מביא מחלוקת הפוסקים מהו הדרך הנכון בקריאת שנים מקרא ואחד תרגום, לקרות כל פסוק שתי פעמים ותרגום עליו, או לקרות כל פרשה עד פתוחה או סתומה שתי פעמים ואחר כך התרגום. ומסיים 'ודעבד כמר עבד ודעבד כמר עבד'.

ניתן להסביר סברת המחלוקת כך; הנה ידוע שבזמן חז"ל היו הרבה עמי הארץ שלא היו מבינים כלום בלשון המקרא והיו כולם מבינים לשון תרגום המדוברת, ומטעם זה היה נהוג בזמנם בשעת קריאת התורה להעמיד מתרגמן שהיה מתרגם אחר כל פסוק, כדי שיבינו לשון המקרא. ואחר כך בזמן הראשונים כשהפסיקו לדבר בלשון ארמית ולא הבינו את התרגום כתבו הראשונים שאין טעם להמשיך לתרגם, וכפי שנפסק **בשולחן ערוך** (סי' קמה ס"א) 'האידיא לא נהגו לתרגם משום דמה תועלת בתרגום כיון שאין מבינים אותו'.

והנה ידוע שישוד חיוב קריאת שנים מקרא ואחד תרגום תיקנו חז"ל כדי שכל אדם יסדר פרשיותיו עם הציבור, ויש לשאול דלכאורה היה סביר לומר דמאחר שכבר נתבטל התרגום בציבור אם כן גם היחיד כבר אינו מחויב בכך, דגם החיוב של שנים מקרא ואחד תרגום היא כדי שיבינו את המקרא דרך התרגום, וכיון שאין מבינים את התרגום אין צריך לאמרו.

אבל מדברי הפוסקים מבואר דלענין שנים מקרא ואחד תרגום אין אומרים כן וגם בזמן הזה חייבים לומר תרגום אף שאין מבינים אותו. ויותר מזה שגם במקום שאין

והנה ידוע שישוד חיוב קריאת שנים מקרא ואחד תרגום תיקנו חז"ל כדי שכל אדם יסדר פרשיותיו עם הציבור, ויש לשאול דלכאורה היה סביר לומר דמאחר שכבר נתבטל התרגום בציבור אם כן גם היחיד כבר אינו מחויב בכך, דגם החיוב של שנים מקרא ואחד תרגום היא כדי שיבינו את המקרא דרך התרגום, וכיון שאין מבינים את התרגום אין צריך לאמרו.

אבל מדברי הפוסקים מבואר דלענין שנים מקרא ואחד תרגום אין אומרים כן וגם בזמן הזה חייבים לומר תרגום אף שאין מבינים אותו. ויותר מזה שגם במקום שאין

גזה לפי מידה מדויקת, שיש בזה איסור תורה של מחתך (משנ"ב סי' שמ ס"ק מא).

מוחק: כשפותחים אריות של משחות וגוללות יש להזהר שלא לפתוח במקום האותיות משום איסור מוחק. ודבר זה היא איסור דרבנן שנעשה כלאחר יד שלא על מנת לכתוב (עיי"ש סי' ק"ז).

מכה בפטיש: פצע שצריכים לפתוח בה פתח כדי שיהיה נושם יש בה איסור תורה משום מכה בפטיש, אך פתח שפותחים אך ורק להוציא ליחה אינו בכלל איסור זה (סי' שכח ס"ח). - במקרה שצריכים לחתוך חלק מהגזה או מהתחבושת שיהא ראוי להניח על הפצע, אם על ידי זה נהיה מתקנת שיהא ראוי להניחה על הפצע אסור משום תיקון כלי אפילו אינו עושה במידה מדויקת (משנ"ב סי' שמ ס"ק מא ועיי"ש בביה"ט אם היא איסור תורה).

איסור נולד: משחה שיש בה עוביות וקרישות ועל ידי המריחה נימס יש בזה איסור נולד מדרבנן (סי' שכח ס"ב).

עד כה ביארנו האיסורים המצויים בשעת הטיפול, אבל יש לדעת שהיות ומדובר במקריים של טיפול רפואי יש להבחין בזה בין חמשה דרגות; א. פצע שעלולה לסכן חיים ללא טיפול בשבת, ב. פצע שאינה

עלולה לסכן חיים אבל עלולה לסכן האיבר שלא יוכל לתפקד כראוי, ג. פצע שאינה מסכנת חיים אבל הוא גורם לכאב מרובה עד שהאדם נופל מחמת זה למשכב, ד. פצע חולנית שצריכה לעבור תהליך ריפוי אבל אינה מפריע לתפקוד האדם, ה. פצע כואבת ומגדלת שאינה בגדר מחלה.

עלולה לסכן חיים אבל עלולה לסכן האיבר שלא יוכל לתפקד כראוי, ג. פצע שאינה מסכנת חיים אבל הוא גורם לכאב מרובה עד שהאדם נופל מחמת זה למשכב, ד. פצע חולנית שצריכה לעבור תהליך ריפוי אבל אינה מפריע לתפקוד האדם, ה. פצע כואבת ומגדלת שאינה בגדר מחלה.

בדרגה א' שהיא פיקוח נפש מותר הכל גם איסור תורה (סי' שכח ס"ב). **בדרגה ב'** שהיא רק סכנת איבר אסור לעשות פעולה שאסור מן התורה, אבל מותר לעשות פעולה שאסור מדרבנן, וכן פעולה שאסור מן התורה בשינוי, וכל שכן שמותר לעשות הפעולה על ידי גוי (שם ס"ז). **בדרגה ג'** שהיא חולי שאין בה סכנה אסור לעשות פעולה שאסור מן התורה אפילו בשינוי ואפילו על ידי גוי, וכן אסור לעשות פעולה שאסור מדרבנן, אבל מותר לעשות פעולה שאסור מדרבנן על ידי שינוי וכל שכן על ידי גוי (שם ומשנ"ב ס"ב נז) [ואם אין גוי ואי אפשר בשינוי אפשר להקל גם כדרך (שם ס"ק קב)]. **בדרגה ד'** שהיא בגדר מקצת חולי אין היתר לעשות רק דבר האסור מדרבנן על ידי גוי בלבד (שם ס"ק נב וסי' שז ס"ה). **בדרגה ה'** שאינו רק מיחוש בלבד אסור לעשות אפילו פעולה האסור דרבנן על ידי גוי (שם ס"ק א).

הרה"ק רבי שניאור זלמן מלאדי זיע"א (ט"ו)

שאלת הקב"ה לכל אדם – אייכה

בכל תקופת ישיבתו בבית האסורים היו נכנסים אליו שרים ומלומדים ששמעו הגיע לאזנם, לשוחח ולהתווכח עמו בעניני אמונות ודעות וליהנות מחוכמתו. אחד השרים הבכירים שנהנה לבוא מידי פעם לשוחח עמו שאלו פעם על הנאמר בפרשתנו (בראשית ג, ט) שהקב"ה שאל את אדם הראשון "אייכה", מה מקום לשאלה זו, הרי הקב"ה ידע את מקום המצאו של אדם הראשון, השיב לו בעל התניא בטוב טעם ודעת: האם מאמין הינך בנצחיות התורה? וכשהשיב בחיוב אמר לו: דע לך ששאלה זו היא שאלה כללית ופונה לכל אחד ואחד באופן פרטי: אתה, שעברו עליו כך וכך שנים, כך וכך חדשים, כך וכך ימים, כך וכך שעות (והו' שהוא נוקב במדויק את מספר ימיו ושנותיו של השר העומד מולו) "אייכה" – היכן אתה בעולם?! מה כבר עשית בחייך ועל מה בזבזת את ימייך?!... התפעל השר והתרגש מגילוי רוח הקודש, וביקש לדעת מה הוא יכול לסייע בעדו, השיב לו בעל התניא, שימצא דרך להודיע לבני משפחתו ולמקורביו הדואגים, שהוא חי, ושהוא סמוך ובטוח שהקב"ה יוציא לאור צדקתו.

"איך אעשה זאת?" – שאל השר. "לפני שנלקחתי לכאן" – אמר בעל התניא – "הוריתי לגסי, ר' ישראל קאזיק, לנסוע לפטרבורג ובוודאי קיים הוא את דבריי, תמצא אותו לבטח מסתובב בסביבות בית האסורים, ותזהה אותו בכך שהוא לבוש בגדי קיץ משונים".

אות חיים – בראש סלך

מיהר השר לחפש אותו והנה הבחין ביהודי התואם את תיאורו של בעל התניא. הוא עצר את מרכבתו ורמז לו לגשת אליו. "מה שמך?" מכיון שהשתמש בתעודות לא לו, הציג את עצמו בשם הרשום בתעודות.

"זה לא שמך האמיתי", הפטיר לעברו השר, והמשיך בדרכו. ר' ישראל הבין שיש דברים בגו. רץ אחרי המרכבה ואמר ששמו האמיתי הוא ישראל קאזיק. השר לא אמר דבר. אך האט את נסיעתו לקצב הליכה כשהוא מרמז לר' ישראל ללכת אחר העגלה עד שהגיע לביתו.

השר עלה לביתו ולפתע נפל ראש סלך גדול מבעד החלון. ר' ישראל הבין שהסלך מיועד עבורו. הוא מיהר לקחתו וכשפתחו נמצא פתק קטן, כתוב בכתב ידו של רבו: "שמע ישראל ה' אלוקינו ה' אחד".

מיהר רבי ישראל להודיע לחסידים כי הנה התקבל אות חיים מהרבי אולם מקום הימצאו המדויק עדיין לא נודע.

צווחין אף 'אקסין' בטלין ושביתין

באסרו חג סוכות תקנ"ט שחל באותה שנה ביום חמישי, הגיעה המרכבה השחורה הידועה לשמצה לקחת את הרה"ק בעל התניא אל מקום מאסרו. את הבית הקיפו חיילים מזוינים. פחד ואימה נפל על כל בני הבית, לשאלתם לאן לוקחים אותו לא התקבל שום מענה. בעל התניא עצמו שקוע בדבקות עילאית ולצידו עומד גיסו רבי ישראל קאזיק שהיה מסור אליו בכל נימי נפשו, נכון לסייע לגיסו הגדול בכל מה שרק יידרש. "סע לפטרבורג" – מורה לו בעל התניא.

ר' ישראל יוצא תיכף מיד לדרך הלא נודעת, הוא לא עצר אפילו כדי להתלבש בבגדי חורף ולהחליף את מלבושיו החסידיים שדוגמתם לא מקובלים כלל בעיר מלוכה פטרבורג. גם העובדה שתעודותיו האישיים לא היו עמו, לא עיכבו בעדו, אף שהתנועה ברחבי הימדינה בלא מסמכים הייתה נשכח מאד. בדרכו החוצה הצליח לבקש מאחד החסידים את תעודותיו, ואימץ לו זהות שאולה.

למחרת נסיעתם הארוכה ביום השישי ערב שבת קודש, כשש שעות לפני הדלקת נרות, ביקש בעל התניא לעצור את המרכבה מעתה ועד למוצאי שבת כדי שלא לחלל את השבת, אך לא התייחס לכך כלל, והנה נשמעה קול חבטה עזה; צידי המרכבה – ה'אקסין' – נשברו. הגנרל האחראי על המסע, התעקש לא לעצור וציווה להביא מהכפר הסמוך חרש ברזל שיתקן את המרכבה. אחרי התיקון ממשיכים במסע והנה אחד הסוסים נפל ומת. הגנרל מורה להביא סוס אחר ולהמשיך במסע. לאחר שרתמו את הסוס למרכבה קפאו הסוסים כבולי עץ כשהם לא זזים ממקומם על אף כל ההצלפות... כאן נשבר הגנרל ופנה בהכנעה לבעל התניא לאפשר לפחות לסור לכפר הקרוב לחנותם בדרך, אך בעל התניא סירב ואמר: ניטה לצד ונשובת בצדי הדרך.

או אז המליץ בעל התניא בצחות: "צווחין אף עקתין" – (אקסין) – בטלין ושביתין" שהאקסין השבורים גרמו לעכב את המסע ולשובת בשבת קודש.

בהגיעם לפטרבורג נלקח בעל התניא לבית הכלא האימנתי במבצר פטרופבלובסקיה, שם הוחזק בבידוד למשך כשלושה שבועות כדי של מורדים במלכות הנידונים למוות רח"ל. לאחר מכן היה נחקר שעות ארוכות מדי יום. שאלות רבות וקשות הוטחו בפניו, אך הוא הצליח להשיב על כולן תשובות בהירות ונכונות, חוקריו הרשמו מאוד הן מתשובותיו והן מדמותו ההדורה.

המשך מעמוד א'

בחטא זה נכנס בקרבם יצר הרע, והוקל לו לשלוט בהם ובתולדותיהם לדורות, ולעומת זאת, המבקש להגביר את כח הטוב ולהכניע את היצר הרע, עליו לפעול ולהתחדש תמיד באמונה פשוטה זו, לחבר את כל מאורעותיו להשגחה הפרטית, והיא שממגרת את כח הרע.

וכמו שמביא במקום נוסף (שם, רביה ה-א): כי האדם צריך לכוון דעתו בכל יום ובכל עת ובכל שעה ובכל מה שעובר עליו, להאמין

באמת שהכל לטובתו, כי הכל רמזים מה' יתברך להשיבו אליו באמת. ומי שמכוון דעתו לה' יתברך ובכל מה שעובר עליו הוא מקשר ומקרב עצמו לה' יתברך בין בטיבו בין בעקו, הוא מבטל כל אחיזת היצר הרע והסטרא אחרא.

נתחיל בהתחדשות מ'בראשית', להבעיר את האמונה פשוטה בהשגחתו יתברך על כל פרט ממאורעות חיינו, והיא שתתן לנו עמוד ויסוד נאמן לקיום כל התורה כולה.

ברכת מזל טוב להר"ר מרדכי יונתן הי"ו לרגל חתונה בנו אברהם אלתרן נ"ו לעול תורה ופסדות יה"ר שיחיה לגליל לטורה לחופה ולטעש"ט ולרוב נחת קדושה	ברכת מזל טוב להר"ר מרדכי יונתן הי"ו לרגל חתונה בנו אברהם אלתרן נ"ו לעול תורה ופסדות יה"ר שיחיה לגליל לטורה לחופה ולטעש"ט ולרוב נחת קדושה	ברכת מזל טוב להר"ר מרדכי יונתן הי"ו לרגל חתונה בנו אברהם אלתרן נ"ו לעול תורה ופסדות יה"ר שיחיה לגליל לטורה לחופה ולטעש"ט ולרוב נחת קדושה	ברכת מזל טוב להר"ר מרדכי יונתן הי"ו לרגל חתונה בנו אברהם אלתרן נ"ו לעול תורה ופסדות יה"ר שיחיה לגליל לטורה לחופה ולטעש"ט ולרוב נחת קדושה	ברכת מזל טוב להר"ר מרדכי יונתן הי"ו לרגל חתונה בנו אברהם אלתרן נ"ו לעול תורה ופסדות יה"ר שיחיה לגליל לטורה לחופה ולטעש"ט ולרוב נחת קדושה
ברכת מזל טוב להר"ר מרדכי יונתן הי"ו לרגל חתונה בנו אברהם אלתרן נ"ו לעול תורה ופסדות יה"ר שיחיה לגליל לטורה לחופה ולטעש"ט ולרוב נחת קדושה	ברכת מזל טוב להר"ר מרדכי יונתן הי"ו לרגל חתונה בנו אברהם אלתרן נ"ו לעול תורה ופסדות יה"ר שיחיה לגליל לטורה לחופה ולטעש"ט ולרוב נחת קדושה	ברכת מזל טוב להר"ר מרדכי יונתן הי"ו לרגל חתונה בנו אברהם אלתרן נ"ו לעול תורה ופסדות יה"ר שיחיה לגליל לטורה לחופה ולטעש"ט ולרוב נחת קדושה	ברכת מזל טוב להר"ר מרדכי יונתן הי"ו לרגל חתונה בנו אברהם אלתרן נ"ו לעול תורה ופסדות יה"ר שיחיה לגליל לטורה לחופה ולטעש"ט ולרוב נחת קדושה	ברכת מזל טוב להר"ר מרדכי יונתן הי"ו לרגל חתונה בנו אברהם אלתרן נ"ו לעול תורה ופסדות יה"ר שיחיה לגליל לטורה לחופה ולטעש"ט ולרוב נחת קדושה
ברכת מזל טוב להר"ר מרדכי יונתן הי"ו לרגל חתונה בנו אברהם אלתרן נ"ו לעול תורה ופסדות יה"ר שיחיה לגליל לטורה לחופה ולטעש"ט ולרוב נחת קדושה	ברכת מזל טוב להר"ר מרדכי יונתן הי"ו לרגל חתונה בנו אברהם אלתרן נ"ו לעול תורה ופסדות יה"ר שיחיה לגליל לטורה לחופה ולטעש"ט ולרוב נחת קדושה	ברכת מזל טוב להר"ר מרדכי יונתן הי"ו לרגל חתונה בנו אברהם אלתרן נ"ו לעול תורה ופסדות יה"ר שיחיה לגליל לטורה לחופה ולטעש"ט ולרוב נחת קדושה	ברכת מזל טוב להר"ר מרדכי יונתן הי"ו לרגל חתונה בנו אברהם אלתרן נ"ו לעול תורה ופסדות יה"ר שיחיה לגליל לטורה לחופה ולטעש"ט ולרוב נחת קדושה	ברכת מזל טוב להר"ר מרדכי יונתן הי"ו לרגל חתונה בנו אברהם אלתרן נ"ו לעול תורה ופסדות יה"ר שיחיה לגליל לטורה לחופה ולטעש"ט ולרוב נחת קדושה

סיפור זה נזכר גם ב'עלים לתרופה' ז"ל: "יום א' ויקרא, תקצ"ט ברסלב. אהובי בני חביבי בוא וראה נפלאות ה' וחסדיו בכל עת ורגע, ביושבי על השולחן היום הגיע השליח מאתך עם הבשורה שנאבד הסך מאתך בבית, ותיכף שאלתי כל בני הבית ואין משיב דבר, ומאליך תבין צערי באותה השעה, מאד בלבד את דעתי כי הבנתי צערך היטב ... בתוך כך נתעורר מוסר-כתב זה ידידנו ר' נחמן [מטולטשין] נ"י וחייש ובקש בתוך האשפה עד שמצא האבירה והביאה אלי בשעה קלה, ואני לא צויתו על זה כלל, ותהילה לאל קיים מצות השבת אבירה בשלימות, ור' גרשון נ"י וכל האנשים אשר בביתי כולם עמדו משתומם, המה ראו כן תמהו מגודל החסד אשר הוא יתברך מפליא בכל עת, עתה בני חביבי ראה והבן והבט נפלאות ה' וחסדו בכל עת" (ט"ו רע"ו).